

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2025

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ/ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΛΥΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ Α

Α1. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα η Δρ. Πομιεχόφσκα εστιάζει στους παράγοντες που επηρεάζουν την ανθρώπινη δημιουργικότητα, αναφέροντας ότι το δημιουργικό πνεύμα είναι απεριόριστο και βασίζεται στη συνδυαστική σκέψη, που συσχετίζει ήδη υπάρχουσες έννοιες με την παραγωγή πρωτότυπων σκέψεων. Όπως υποστηρίζει, η δημιουργικότητα είναι βασικός παράγοντας προόδου του πολιτισμού, που σχετίζεται με την γλωσσική ανάπτυξη των ανθρώπων και εμφανίζεται από την βρεφική τους ηλικία. Γι' αυτό, πρέπει να ερευνηθούν οι παράγοντες που σχετίζονται με τα περιβαλλοντικά και κοινωνικά ερεθίσματα των παιδιών και δυσχεραίνουν την ανάπτυξη και τη νοητική τους εξέλιξη.

ΘΕΜΑ Β

Β1.

Α. Σωστό

Β. Σωστό

Γ. Λάθος

Δ. Λάθος

Ε. Σωστό

Β2.

Στο **κείμενο Ι** εντοπίζονται ποικίλα χαρακτηριστικά επιστημονικού λόγου.

- **γ' ρηματικό πρόσωπο** ("νοείται", "οδηγεί", κ.α.): Ο συγγραφέας αποστασιοποιείται από τα γραφόμενα και ο λόγος αποκτά αντικειμενικότητα και καθολικό κύρος, με απόψεις που θεωρούνται ευρύτερα αποδεκτές. Το ύφος καθίσταται ουδέτερο, απρόσωπο, τυπικό.
- **ειδικό λεξιλόγιο/ειδική ορολογία** ("πολυαισθητηριακές εμπειρίες μάθησης και ζωής", "αποκλίνουσα σκέψη"): Αναδεικνύεται η επιστημονική κατάρτιση του συντάκτη και το ύφος αποκτά σοβαρότητα και επιστημότητα.
- **παθητική σύνταξη** ("συνδέεται", "έχει επιβεβαιωθεί"): Προσδίδεται αντικειμενικότητα στον λόγο, ο συντάκτης αποστασιοποιείται και δίνεται έμφαση στο αποτέλεσμα της ενέργειας.
- **οριστική έγκλιση** ("νοείται", "ενισχύει"): Οι απόψεις διατυπώνονται με βεβαιότητα, ενισχύοντας την επιστημονικότητα του λόγου/επιστημική τροπικότητα.
- **ονοματοποίηση/χρήση ονοματικών συνόλων** ("αποκλίνουσα σκέψη", "επίλυση προβλημάτων"): Ο λόγος αποκτά πυκνότητα και το ύφος καθίσταται επίσημο και τυπικό, ενώ αναδεικνύεται και η γλωσσική ικανότητα του συντάκτη.
- **μακροπερίοδος λόγος/υποτακτική σύνδεση** ("Η δημιουργικότητα...τρόπους"): Προσδίδεται επιστημονικό κύρος και σοβαρότητα στο κείμενο, καθώς αναδεικνύεται η πολυπλοκότητα της σύνθετης σκέψης του συντάκτη.
- **αναφορική λειτουργία της γλώσσας** ("Η αξία της δημιουργικότητας...αδιαμφισβήτητη"): Το ύφος του κειμένου γίνεται σοβαρό, τυπικό και επίσημο, προσδίδοντας αντικειμενικότητα σε όσα παρατίθενται.

(Για την πλήρη απάντηση του θέματος απαιτείται η χρήση μόνο δυο εκ των παραπάνω πιθανών απαντήσεων).

Β3α. Ο τίτλος του κειμένου 2 « Η δημιουργικότητα αρχίζει από την κούνια» έχει ισχυρό επικοινωνιακό αποτέλεσμα, καθώς είναι νοηματικά ενεργός και προϊδεάζει τους αναγνώστες για το περιεχόμενο του κειμένου, που είναι η διερεύνηση της έννοιας της δημιουργικότητας από πολύ μικρή ηλικία. Η συνυποδηλωτική λειτουργία της γλώσσας («αρχίζει από την κούνια») κεντρίζει το ενδιαφέρον του αναγνώστη και τον προβληματίζει, προτρέποντας τον να διαβάσει το κείμενο, ενώ η λαϊκή έκφραση «από την κούνια» προσδίδει έναν ελαφρά χιουμοριστικό τόνο που καθιστά τον τίτλο ελκυστικό. Τέλος, η χρήση του ρήματος σε γ' ενικό πρόσωπο δίνει αμεσότητα και ζωντάνια, παρουσιάζοντας παράλληλα με αντικειμενικότητα το περιεχόμενο του κειμένου. Άλλωστε η επιλογή του ενεστώτα αλλά και της οριστικής έγκλισης δsn αφήνει περιθώριο αμφισβήτησης της άποψης που επιστημονικά τεκμηριώνεται στο κείμενο.

Β3β. Η μετατροπή από ενεργητική σε παθητική σύνταξη γίνεται ως εξής: **«Θα πρέπει, επομένως, να μελετηθούν (από εμάς) οι συνθήκες εκείνες από τις οποίες επηρεάζεται αρνητικά η ανάπτυξη των δημιουργικών γνωστικών ικανοτήτων του βρέφους»**

Με τη συγκεκριμένη μετατροπή το ύφος από υποκειμενικό και προσωπικό μετατρέπεται σε αντικειμενικό και ουδέτερο και ο λόγος από απλός και οικείος γίνεται τυπικός και σοβαρός. Παράλληλα, η έμφαση πλέον δεν δίνεται στο υποκείμενο που ενεργεί αλλά στην ίδια την πράξη, στο αποτέλεσμα της ενέργειας.

ΘΕΜΑ Γ

Γ1. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα θίγεται το ζήτημα της εργασιακής αλλοτρίωσης αλλά και της γενικότερης δυσθυμίας και έλλειψης δημιουργικότητας που βιώνει και παρατηρεί ο ήρωας στον εργασιακό και κοινωνικό του περίγυρο. Ο ομοδιηγητικός/πρωτοπρόσωπος αφηγητής μοιάζει δυστυχισμένος στην εργασία του, κάτι που αναδεικνύεται έντονα από τον εσωτερικό του μονόλογο και τη χρήση ρημάτων στον ενεστώτα ("κάθε πρωί μελετώ", "ανεβαίνω") που επιτείνουν τη διάρκεια της δοκιμασίας του, κάνοντας πιο δραματική την

εξομολόγησή του. Με τη χρήση μεταφορικών φράσεων φαίνεται έντονα η αγανάκτηση και η απογοήτευσή του ("ζαρώνει η καρδια του") αλλά και η δυσφορία λόγω της συνύπαρξης του με τους αλλοτριωμένους συναδέλφους του, όπως φαίνεται και από το ειρωνικό ύφος της μεταφοράς "μπαγιάτικες φάτσες", που συνάδει με το αντίστοιχα ειρωνικό πνεύμα του τίτλου αλλά και με τη φράση "οι αγαπητοί μου συνάδελφοι". Έτσι, στρέφεται στους νέους, επισκέπτεται αίθουσες πρωτοετών φοιτητών στην αναζήτησή του για ανθρώπους "ζωηρούς και φρέσκους", ελπίζοντας πως εκεί θα βρεθεί η χαμένη δημιουργικότητα. Ωστόσο, οι προσδοκίες του διαψεύδονται ("Και όμως...είναι χειρότεροι"), ο ίδιος απογοητεύεται και απορρίπτει πλήρως το ενδεχόμενο να αλλάξει επάγγελμα, συμβιβασζόμενος με την πραγματικότητα που βιώνει.

Προσωπικά, θεωρώ πως αν βρισκόμουν σε αντίστοιχη θέση με αυτή του ήρωα θα αντιδρούσα διαφορετικά. Σίγουρα η ηλικία και, ίσως, η έλλειψη γνώσεων αποτελούν ανασταλτικούς παράγοντες για μια τόσο δραματική αλλαγή, ωστόσο θα έκανα οτιδήποτε ήταν δυνατό για να αλλάξω την υφιστάμενη κατάσταση, θα έψαχνα μια εναλλακτική λύση, για να αποφύγω την καθημερινή μιζέρια, την ψυχική φθορά και την πνευματική αποτελμάτωση που χαρακτηρίζουν τον συγκεκριμένο ήρωα.

ΘΕΜΑ Δ

Δ1.

Ενδεικτικός τίτλος: Το πολύτιμο εφόδιο της δημιουργικότητας

Ενδεικτικός πρόλογος: Η σύγχρονη κοινωνία χαρακτηρίζεται από ένα, μάλλον ακραία, τεχνοκρατικό πνεύμα, από τον έντονο κοινωνικό και εργασιακό ανταγωνισμό, καθώς και από την κυριαρχία του υλισμού. Όλα τα παραπάνω, σε συνδυασμό με τα προβαλλόμενα μέσω διαδικτύου πρότυπα αλλά και με την - απειλητική για πολλούς- ανάπτυξη της τεχνητής νοημοσύνης, οδηγουν τα άτομα, ιδίως τους νέους, στην απώλεια των κατάλληλων ερεθισμάτων για την καλλιέργεια της δημιουργικότητάς τους. Ωστόσο, η δημιουργική σκέψη αποτελεί ανεκτίμητο εφόδιο και πρέπει να καλλιεργηθεί μέσα από το εκπαιδευτικό σύστημα.

Α΄ ζητούμενο: Γιατί το σχολείο πρέπει να καλλιεργεί τη δημιουργικότητα των μαθητών

- Πνευματική καλλιέργεια, όξυνση των διανοητικών ικανοτήτων και αρετών όπως η παρατηρητικότητα, η αντίληψη, η φαντασία. Ανάπτυξη της κριτικής ικανότητας.
- Απόκτηση εμπειρίας αλλά και επινοητικότητας στην επίλυση προβλημάτων.
- Η δημιουργική επαφή με τις τέχνες και τον πολιτισμό συμβάλλει στην αισθητική καλλιέργεια και εκλέπτυνση των μαθητών, στην απόκτηση ευρύτερης αισθητικής παιδείας.
- Οι μαθητές αποκτούν μια πιο διευρυμένη αντίληψη του κόσμου αλλά και των δικών τους ικανοτήτων, οδηγούνται ευκολότερα στην αυτογνωσία.
- Προάγεται η αυτενέργεια, η διάθεση ανάληψης πρωτοβουλιών για την επίλυση προβλημάτων.
- Η ενεργοποίηση των μαθητών σε ποικίλα ζητήματα συντελεί στη δημιουργία πολιτών με κοινωνική και πολιτική συνείδηση, με διάθεση συμμετοχής στα κοινά και επικοινωνίας με τους συνανθρώπους τους.
- Ανάδειξη ταλέντων και ιδιαίτερων κλίσεων, μέσω της δημιουργικής ενασχόλησης με διάφορες δραστηριότητες.
- Ευχάριστη και εποικοδομητική διεξαγωγή των μαθημάτων, μέσα από τη διέγερση της δημιουργικότητας των μαθητών και της ελεύθερης έκφρασής της.

Β΄ ζητούμενο: Προσωπικές επιλογές έκφρασης δημιουργικότητας

- Ενασχόληση με τέχνες (ζωγραφική, γλυπτική, κ.α.) που προάγουν τη δημιουργικότητα και την ελεύθερη έκφραση.
- Η μουσική, μέσω κάποιου οργάνου ή ακόμα και της σύνθεσης και της στιχουργίας, αποτελεί δ'ιδιαίτερα δημιουργική διέξοδο.

- Ο χορός αποτελεί μέσο απελευθέρωσης, ψυχικής εκτόνωσης και δημιουργικής κίνησης.
- Η λογοτεχνία προσφέρει πολλές δημιουργικές διεξόδους, είτε με την ανάγνωση λογοτεχνικών έργων, είτε με την απόπειρα συγγραφής και καταγραφής προσωπικών σκέψεων και ανησυχιών (ποίηση).
- Διάφορα χόμπι, όπως για παράδειγμα ο μοντελισμός, η χειροτεχνίες, οι συλλογές αντικειμένων μας κάνουν να νιώθουμε δημιουργικοί.
- Ο χρόνος της μόδας μπορεί να αποτελέσει σοβαρό έναυσμα για δημιουργική απασχόληση, καθώς προάγει το αισθητικό κριτήριο και τους ευφάνταστους συνδυασμούς.
- Η διακόσμηση χώρων του σπιτιού και η αλλαγή τους είναι εξαιρετική μορφή δημιουργικής δραστηριότητας.
- Ιδιαίτερα σημαντική μπορεί να είναι η συμμετοχή σε εθελοντικές και περιβαλλοντικές δραστηριότητες.
- Η προσπάθεια για αυτομόρφωση και αυτοβελτίωση κάνει πολύ λόγος να νιώθει ιδιαίτερα δημιουργικός, καθώς εμπλουτίζει γνώσεις και εφόδια.

Ενδεικτικός επίλογος: Η δημιουργικότητα, λοιπόν, με οποιονδήποτε τρόπο και αν εκφράζεται για τον καθένα, αποτελεί ένα εξαιρετικά πολύτιμο όπλο για να αποφύγουμε τη παγίδα της μαζοποίησης ή της παθητικοποίησης. Γι' αυτό, είναι απαραίτητο να ασχοληθούμε με την καλλιέργειά της από πολύ μικρή ηλικία, ώστε να απολαύσουμε μελλοντικά τα αμέτρητα οφέλη που μπορεί να μας παρέχει ατομικά και κοινωνικά.

(Ιδιαίτερα στο β' μέρος της απάντησης, πρέπει να είναι έντονο το στοιχείο της προσωπικής άποψης/θέσης με τη χρήση ά' ενικού προσώπου).

